

חיבור מתוך שליחות

שליחות במשימת חיים

על הרב אלישע וישליצקי זצ"ל
הרב גבי קדוש

בדרך ואתה מגיע וכאשר אתה שם, כולם ממציאים את עצמם מחדש, מתרעננים בכוחות מחודשים מגלי האהבה שהרעפת עליהם.

הרב אלישע ראה עצמו כ'בריה התיכון' במשכן אשר חיבר את כל הקרשים, בלי להתבלט ובלי לקבוע כיצד ינהגו אחרים וכן נאמר על ידו באחת מסעודות הפורים (חוברת הבריה התיכון):

'מה עושה ה'בריה התיכון'? אומר לקרשים: 'אני איתכם, אני אתקפל, אני אוותר לכאורה על זקיפות הקומה, אני לא אבלוט... הבריה התיכון כל הזמן בעמדה של מסע, לכן הוא התנאי של יכולת התנועה בו, מפני שאי אפשר לנוע אם לא ישרים, אם לא מוכנים לשרת את השכינה ולנסוע בהתחדשות הדורשת תסיסה, הדורשת לא להיות מפונקים, הדורשת לא להיות פאסיביים... מי אמר שבאת לעולם בשביל להיות המשכן, אולי נולדת בשביל להיות קרש. מי אמר שנולדת להיות קרש, אולי נולדת בשביל להיות המילימטר האחרון ב'בריה התיכון'. ואם תעשה את תפקידך שבשבילי נולדת - 'אֲשַׁכֵּיךָ וְטוֹב לְךָ'. גם בתוך חבריך בישיבה, בצבא, בחקלאות, בהתיישבות, בכל מקום, בכל תפקיד אפשר להיות שייך ל'בריה התיכון'... אתה עיף, הגוף שלך עשה הרבה דברים חשובים, אתה רוצה ללכת לישון. זה דבר מאוד חשוב, דבר אנושי. אבל באיזה מקום נמצאים אנשים שעכשיו ברגעים האלה כדי להיות 'בריה תיכון' של עצמם הם צריכים שתבוא אליהם. קח את העייפות שלך איתך, שים אותה באיזה תיק צד על הכתף ותיסע. אם אתה 'בריה תיכון' של עצמך אתה יכול להיות גם 'בריה תיכון' של אחרים'.

עד כמעט יומו האחרון המשיך בשליחותו לחבר ולהתחבר, את העם שכל כך אהב לאבינו שבשמיים. נזכה בעז"ה מכוחו להמשיך ביתר שאת וביתר עוז, בענווה גדולה את שליחותו בעולם.

שליחותו של משה רבנו שקבל על עצמו בפרשת שמות היא קריאת כוון לתפקידו וייעודו בעולם. ביום השנה של הרב אלישע וישליצקי זצ"ל שחל בכ"ה בטבת, נעסוק בענייני שליחותו בעולם.

מי היה הרב אלישע וישליצקי זצ"ל? מה סוד שליחותו בעולם?

אם היינו שואלים אותו היה ודאי אומר 'איש פשוט מירושלים', לעולם לא החזיק מעצמו, לעולם לא אמר את המילה 'אני'. תלמיד חכם בהיקף אדיר, כתב ספרים הרבה (ושמו נכתב עליהם בהסתרה שבהסתרה...) ותורתו נשמעה בכל רחבי הארץ במסירות אין קץ. כתת רגליו ממקום למקום, בעיר ובספר, בישיבות ובגרעינים, בתנועות הנוער ובישובים. לא בשביל ללמד אחרים אלא בשביל להיות עם אחרים. הרב תמיד עודד ודחף קדימה, ייעץ ויותר מכל היה שותף אמת, כל מפגש עמו הרגשת שהרב ממש מבין מה אתה חש ועל מה אתה מדבר, לא אמר מעולם מה שאתה רוצה לשמוע ומאידך לא אמר מה שהוא מעוניין להשמיע, אלא ממש בגדלות עצומה, התפשט מעצמיותו והתלבש בעצמיות הצד השני, וממקום זה התחבר וייעץ, הדריך ועודד. דבר מרכזי באישיותו של הרב אלישע היא השליחות. להרגיש שאתה עבד, שאין לך מעצמך כלום. שליחות ללא גבולות. משימתו בחייו נבעה מגודל הענווה שניחן בה, אתה שליח של ריבוננו של עולם, אתה לא עושה את זה בשביל עצמך, אתה בכלל לא בעסק... באהבה ובגבורה גדולה אתה מכתת רגלך בכל הארץ מצפון, לדרום ולמרכז ולא מוותר לעצמך וגם אם אתה חולה ובקושי הולך, ובקושי נושם אך זו שליחותך בעולם ויש מישהו מבית שאן או דימונה או שדרות או גוש קטיף שמחכה לך שתחבר אותו, שתרומם אותו, שפשוט תהיה איתו אז אתה כבר

במקום הקדמה

בחוברת שהוציא הרב אלישע זצ"ל לזכרו של ידיד נפשו ר' ש"י תובל ז"ל בשם 'את המנגינה הזאת אי אפשר להפסיק' כתב הרב אלישע בפתיחת החוברת: 'מכוחו של אלוקי ישראל, מכוחם של שורשים וענפים, מכוחם של מעייני הישועה, מכוחה של אחוה אמיתית, מכוחן של משפחות וקהילות, מכוחם של משרתים ומשרתות, באות מילים, באים משפטים ומתקבצים לחוברת של הארות ונקודות למחשבה...'

כיום שנתיים אחרי הסתלקותו של הרב אלישע וישליצקי זצ"ל, נדרשים אנו להמשיך את המנגינה, המשימה ושליחות חייו של הרב אלישע. להמשיך את 'תורת החיבורים' בעולמנו. ב"ה רבים המקומות שקובעים בבתי מדרש, בישיבות ובתלמודי תורה, בקהילות ובתנועות הנוער לימוד בתורתו וממשיכים את דרכו הייחודית בריבוי והפצת התורה הגואלת בחבלי משיח, חיבורה לכל שכבות האוכלוסיה מתוך ענווה וציפיית הישועה.

לקראת השבת השנתית 'כנפי אלישע' יוצאת חוברת זו ובה טעימות מגוונות בתורת החיבורים. כולנו נקראים ללימוד משותף, משפחתי, קהילתי ובכל מסגרת, כי את המנגינה הזו צריך לשמוע ולהשמיע עד לביאת גואל.

תודה לכל השותפים ולכל העוסקים במלאכה.

גבי קדוש

פר' שמות, כה טבת תשפ"א

תוכן העניינים

3	חיבור מתוך שליחות הרב גבי קדוש
4	חיבורים מתוך תורה הרב אלישע וישליצקי זצ"ל
6	חיבור מתוך ענווה הרב נריה אפרתי
7	חיבור לדרך יאיר רביב
8	חיבור מתוך עין טובה הרב ליאור לביא
10	חיבור מתוך תפילה הרב אלישיב ברלין
11	קריאת כיוון הרב גבי קדוש
12	חיבור לחבלי משיח הרב קובי בורנשטיין
13	חיבור לקהילה דורי רמון
14	חיבור לגאולה הרב חן חלמיש
15	חיבורים של אחריות (סיפור) נועם ושירה ונגרובר

ליקט וערך: הרב גבי קדוש, להארות והערות: gabik10@gmail.com

עיצוב, פרסום והפקה: **אשחר & more**

חיבורים מתוך תורה

וַיִּגְדֶּה עַל מֶה אֲכַבְּדָה הָאָרֶץ וְנִצְתָה כְּמִדְבָּר מְבֹלֵי עֵבֶר.
וַיֹּאמֶר ה' עַל עֲזָבְכֶם אֶת תּוֹרַתִי אֲשֶׁר נָתַתִּי לְפָנֵיהֶם וְלֹא
שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי וְלֹא הִלְכוּ בָּהּ."

'האיש החכם' אלו הנביאים, חז"ל כדרכם מחפשים את השורש לחורבן. צריך להבין שהקב"ה הוא נותן התורה, בלימוד התורה אפשר לפגוש את רצון הבורא דרך הסוגיה בנדירים, 'לא לברך בתורה תחילה' זה להפוך את התורה לחכמה אנושית, לשכוח את נותן התורה זה לימוד ללא התייחסות לרצון האלוקי שעומד בבסיס התורה ומתווה את רוח הדברים.

יראת שמים הבסיס לתורה

רב יהודה בשם רב אומר לנו שמרוב העיסוק וההתמדה, החריפות הזכרון והעמל, אפשר לשכוח שיש נותן לתורה. וכן חז"ל דרשו על הפסוק בישעיהו "וְהָיָה אֱמוּנַת עַתִּיךָ חֶסֶן יְשׁוּעַת חֶכְמַת וְנִדְעַת יְרָאת ה' הִיא אוֹצְרוֹ", שללא יראת שמים כל המעלות לא שוות דבר. לכן הר' מקוצק היה אומר על הגמרא שדורשת את הפסוק "אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ תִּירָא" - "לרבות תלמידי חכמים" שהכוונה היא שגם תלמידי החכמים צריכים להיות יראים מה', זה חיוב לכולם, וזהו בירור גדול. בזמן שהרב ישראלי זצ"ל היה ראש הישיבה של 'מרכז הרב' הוא היה אומר לנו שהסיבה שבגללה ביקש רבן יוחנן בן זכאי להציל את יבנה בזמן חורבן בית המקדש השני מוסברת בגמרא בברכות [דף יז]:

"מרגלא בפומייהו דרבנן דיבנה אני בריה וחברי בריה אני מלאכתי בעיר והוא מלאכתי בשדה אני משכים למלאכתי והוא משכים למלאכתי כשם שהוא אינו מתגדר במלאכתי כך אני איני מתגדר במלאכתי ושמא תאמר אני מרבה והוא ממעיט שנינו אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים".

אחד חקלאי ואחד לומד תורה, זה שלומד לא מתנשא על זה שעובד בשדה, לא לומדים תורה ומתוך כך נהיים הכי טובים בעולם, לימוד תורה זו שליחות, אחריות, לומדים כדי לשרת את הבורא, ודבר ראשון בשירות הוא להיות עם ענוה, כך רבי יוחנן היה אומר: "אם לְמִדַּת תּוֹרָה הִרְבָּה, אֵל תִּחְזֶיק טוֹבָה לְעַצְמְךָ, כִּי לְכֶן נּוֹצְרָת".

חיבורים מתוך תורה

עקרונות יסוד בלימוד תורה

הרב אלישע וישליצקי זצ"ל

דומה לך, לא באופי לא בסגנון, לא בכישרון, אני לא יותר טוב ממך, אתה גם לא יותר טוב ממני. בחבורה אף אחד לא נמחק, כל אחד נשאר הוא, וגם מקבל דברים טובים מחבריו, ביחד אנחנו עושים מאמץ, זה פירוש המושג 'חבורה'. תוך שמירה של האדם על ייחודו הוא גם תורם וגם נתרם, כך החבורה צומחת.

ענוה

"הזהרו בכני עניים שמהן תצא תורה" - רש"י מפרש "שלא יהו קלים בעיניכם ללמדם תורה". היום קיימות חלוקות אחרות לצערנו, עשירון תחתון או עליון, יש עיירות פיתוח, יש יתרון עצום לבני עניים שבני העשירים כמעט לא יכולים להגיע אליו, יש להם ענוה, במקום שיש ענוה יש צימאון, ובניגוד לכך כשיש לאדם כוחות וכישרונות נוצרת חסימה, יכול להיות שיהיו לו הברקות אבל הכל חיזוני.

לא להתייאש

האזהרה לא באה רק כלפי הצד המלמד כדברי רש"י אלא גם כלפי הלומד כדברי המאירי: "וכן התלמיד ישתדל כמה שיוכל לטרוח בתלמוד תורה ואל יתיאש מצד שרואה אבותיו עניים ושאינם מוכנים להוציא בהם כמה שצריך לתלמוד תורה או שרואה אבותיו עמי הארץ שהתורה מוכנת לכל אדם ובלבד שיטרח בתלמודה הרבה" אסור לנו לזלזל בעצמנו! אסור לי להתייאש.

לא לשכוח את נותן התורה

"שאיין מברכין בתורה תחלה" בהמשך הגמרא מביאה פסוקים מספר ירמיהו ממנו לומדת שסיבה זו גרמה גם לחורבן הבית: "מִי הָאִישׁ הֶחְכֵם וַיִּבֶן אֶת זֹאת וְאֲשֶׁר דִּבֶּר פִּי ה' אֱלֹוֵי

דרך דברי חז"ל במסכת נדרים [פ"א ע"א] ניתנת לנו הזדמנות להבין, במבט קצת שונה מהרגיל, מה עומד בבסיס לימוד התורה.

"שלחו מתם הזהרו בערבוביתא הזהרו בחבורה הזהרו בכני עניים שמהן תצא תורה שנאמר יזל מים מדליו שמהן תצא תורה. ומפני מה אין מצויין ת"ח לצאת ת"ח מבניהן? אמר רב יוסף שלא יאמרו תורה ירושה היא להם. רב ששת בריה דרב אידי אומר כדי שלא יתגדרו על הצבור. מר זוטרא אומר מפני שהן מתגברין על הצבור. רב אשי אומר משום דקרו לאינשי חמרי. רבינא אומר שאין מברכין בתורה תחלה דאמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב מי האיש החכם ויבן את זאת דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולא פירשוהו עד שפירשו הקדוש ברוך הוא בעצמו דכתיב ויאמר ה' על עזבם את תורת וגו' היינו לא שמעו בקולי היינו לא הלכו בה אמר רב יהודה אמר רב שאין מברכין בתורה תחלה".

תחילה חז"ל מציינים שלושה עקרונות ששלחו חכמי ארץ ישראל לבני בבל.

סדר וניקיון

"הזהרו בערבוביתא" - ערבוביתא זה לכלוך, כדברי רש"י שם, יש לכלוך בבגדים, ויש לכלוך בגוף, אנחנו רגילים להדרכות גדולות, מלאות בקודש ורוחניות, אך הדבר הראשון כאן הוא הצורך בניקיון, תרחצו, תתקלחו, תכבסו בגדים. תנאי כניסה לבית המדרש שונים מאלו שמכירים בכל מיני מקומות, אחי אתה נקי? אם כן - כנס פנימה. זה כבר חידוש עצום.

סוד היחיד והיחד

"הזהרו בחבורה" - רש"י מפרש "שאיין אדם מתפלפל אלא מתוך לימוד חבירו" אתה לא דומה לי, אני לא

חיבור מתוך ענווה

חינוך לענוה בחבלי משיח

מתורתו של הרב אלישע זצ"ל | הרב נריה אפרתי

שהוא עצמו נגוע באותו חיסרון 'איש טמא שפתיים אנכי'. רק לאחר ההקדמה הזאת אומר הנביא ישעיהו "וְאֶשְׁמַע אֶת קוֹל ה' אֹמֵר אֶת מִי אֶשְׁלַח וּמִי יֵלֵךְ לְנוּ וְאֹמֵר הֲנִי שְׁלֹחֲנִי". זוהי אמירת 'הנני' שאין בה שמץ גאווה, כל מהות חייו של ישעיהו הנביא היא להיות שליח נאמן המביא את דברו של הקב"ה לישראל. נביא אמת הוא זה שברור לו שמי שחושב ואומר רע על ישראל - ראוי שתיכזה לשונו. כזאת היא האמירה 'הנני' של משה רבנו, שליחות מוחלטת, ללא שמץ של נגיעות אישיות. כשיש טהרה של עין טובה על כל ישראל בלי שום תאוה למצוא חסרונות, הרי זאת שליחות אמת. בתוך השליחות ייתכן שיהיה צורך, על פי רצון המשלח, לקבול על קלקולים, אך אין זה נובע מגאווה והתנשאות אלא מענוה כלפי הקב"ה.

ב. שליחות אלוקית רק עם ענווה

"וְאָרְדָּה לְהַצִּיל... וְעַתָּה הִנֵּה צִעֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֵה אֱלֹהִים... וְעַתָּה לָכֵה וְאֶשְׁלַחְךָ אֶל פְּרַעֲה". מבאר ה'משך חכמה' שיש ללמוד את הפסוק אחרת. המילים "ויאמר כי אהיה עמך וזה לך האות כי אנכי שלחתיך" הן חלקו הראשון של הפסוק, כאן התשובה האלוקית לשאלת משה רבנו מי אנכי? שכשמה רבנו שואל את הקדוש ברוך הוא מי אנכי, הוא שואל זאת מתוך ענווה עצומה, ואילו היה בתוך הביטוי זיוף כלשהו, אפילו הקל שבקלים - ראוי היה שיידחה מהשליחות. אבל הקב"ה אומר לו את ההפך - הענווה הזאת, זה שמה רבנו לא רואה את עצמו ראוי, היא האות לכך שהשליחות היא אלוקית. יש כאן בירור גדול שהתורה מלמדת אותנו. כשברור לכל שואל ומתייעץ, בין בהלכה ובין בהלכות ציבור, שהרב שאליו פנה הוא בעל ענווה, זהו אות ומופת לכך שדבר ה' בפיו אמת, לא צריך ולא נכון להתיחס לשום 'מויפת' אחר.

ג. ענווה בחבלי משיח

הנביא ישעיהו (ב, ה-ה) אומר: "וְתַמְלֵא אֶרְצוֹ כְּסָף וְזָהָב וְאֵין קֶצֶה לְאֶצְרָתָיו וְתַמְלֵא אֶרְצוֹ סוּסִים וְאֵין קֶצֶה לְמִרְקָבָתָיו".

מי ראוי להיקרא גדול?

"וַיְהִי בַיָּמִים הָהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל אֶחָיו וַיֵּרָא בְּסִבְלָתָם וַיֵּרָא אִישׁ מִצְרִי מִפְּהֵ אִישׁ עֲבָרֵי מֵאֶחָיו" (שמות ב, יא) משה רבנו נבחר לתפקידו בשל היותו גדול במידות, בזכות השתתפותו בצערם ובעבודתם של אחיו. וכך אומר המדרש: (שמות רבה א, כז) "וַיְהִי בַיָּמִים הָהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה... אמר הקדוש ברוך הוא אתה הנחת עסקיך והלכת לראות בצערן של ישראל ונהגת בהן מנהג אחים - אני מניח את העליונים ואת התחתונים ואדבר עמך."

א. הנני

"וַיֵּרָא ה' כִּי סָר לְרֵאוֹת וַיִּקְרָא אֶלְיוֹ אֱלֹהִים מִתּוֹךְ הַסְּהָה וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הֲנִי".

רש"י אומר שהמילה 'הנני' מבטאת ענווה וזריזות. והדברים אומרים דורשני, שכן בפשטות משמעות המילה 'הנני' היא 'הנה אני', הבלטת האישיות הפרטית, אז כיצד הביטוי 'הנני' מתקשר לענווה? כדי להבין את קישורם של הדברים כדאי לעיין בראשית דרכו של ישעיהו הנביא. בתחילת נבואתו רואה ישעיהו מראות נשגבים ושומע קולות עליונים ואומר (ישעיהו ו, ה-ה) "אִזְוִי לִי כִי נִדְמִיתִי כִי אִישׁ טָמֵא שְׁפָתַי אֲנִי וּבְתוֹךְ עִם טָמֵא שְׁפָתַי אֲנִי יוֹשֵׁב". התגובה האלוקית לדבריו, שנבעו מתוך יראת שמים וחרדת קודש, באה בצורה כואבת: "וַיִּעַף אֱלֹהִים אֶתְךָ מִן הַשָּׁמַיִם וַיִּבְדֹּד רִצְפָה (פירוש - גחלת. רש"י) בְּמַלְאָכָיו לְקַח מֵעַל הַמַּזְבֵּחַ וַיִּגַע עַל פִּי וַיֹּאמֶר הִנֵּה נִגַע זֶה עַל שְׁפָתַי וְסֵר עֲוֹנֶיךָ וְחָטְאתְךָ תִּכָּפֵר" חז"ל מלמדים (הובא ברש"י במקום) "רצפה" - אמר הקב"ה למלאך: רצוף פה שאמר דלטוריא על בני... 'ויגע על פי... וסר עונך' - מזה, ליסרך לכפר עונך שחירפת את ישראל".

ההקדמה הזאת מדגישה באופן חריף ביותר שאין אפשרות לאדם לשאת תפקיד של קודש כשהוא מקטר על ישראל, השגות גבוהות והתעלות רוחנית לא יכולות לצאת אל הפועל באמירת 'בתוך עם טמא שפתיים אנוכי יושב', ואפילו אם הנביא מקדים

שלושה דורות לפני בוא המשיח יהיה ריבוי גדול של כסף, זהב וסוסים, שפע גשמי. העושר הזה יוביל לגאווה נוראית, לשכחה של ד' הנותן את הכח לעשות חיל. לעתיד לבוא יביא הקב"ה בדין את בעלי הגאווה. לאחר הפיגוע במגדלי התאומים, בפאנל של אנשי אקדמיה אמר הרב אלישע: 'אמריקה חטאה בחטא הגאווה', 'ישראל חטאה בהשתעבדות לאמריקה', 'הגיע הזמן להשתחרר'. פרצה במקום מהומה רבת, אנשים נפגעו בשם ארצות הברית ועוד. היה שם גם נשיא של אחת האוניברסיטאות בארץ, שלא הכיר באופן אישי את הדובר ובכל זאת שיבח את דבריו ואמר לו "אתה לא יודע עד כמה אתה צודק. אבל מה לעשות, הם (האחרים שנכחו בדיון) לא מסוגלים

חיבור לדרך

הרב אלישע: מורה לדרך

יאיר רביב

לשמוע את זה. עשה לי טובה, וכל עוד אתה חי עלי אדמות תמשיך לדבר על זה. יבוא יום ויבינו". לאחר מספר שנים היה בחספין כנס ביום הזיכרון ואותו פרופסור מהאוניברסיטה אמר שם שהאדם המודרני חוטא בגאווה וצריך לתקן את זה. עם הזמן הולכים ונראים יותר ניצנים של התפכחות מהמגפה הנוראה הזאת שנקראת גאווה. רואים זאת בישובים, רואים זאת במשרדי ממשלה שונים. אנו זוכים לראות איך קמעא קמעא הולך ומתקים "ונשגב ה' - לבדו".

(נכתב על פי החוברת 'בקשו ענוה - חינוך לענוה בחבלי משיח', עיבוד לשיחת הרב אלישע במכון מאיר, כ' בשבט התשע"ב, הרב אפרתי מחבר הספר 'למועד הזה' שיחות הכנה למועדים בחבלי משיח מתורתו של הרב אלישע שיצא לאור)

הרב אלישע הלך מאיתנו לפני שנתיים, אבל דרכו ומשנתו, רלבנטיים וחשובים עבורנו היום, במציאות הנוכחית, אף יותר מתמיד. אני איש תנועת "המחנות העולים", ציוני-סוציאליסטי, איש שמאל. הרב אלישע היה רב ומורה עבורי, וממשיך ללוות אותי בדרכי ובמעשיי. כיצד הרב אלישע, איש הציונות הדתית בכל הוויותו, יכול להיות מורה עבורי? לכאורה - אנחנו נמצאים בשני קצוות שונים ומנוגדים של החברה בישראל. אנסה להסביר זאת דרך סיפור קצר.

לפני חמש שנים, נפגשנו לשיחה עם הרב אלישע. היו אלו הימים שבהם צוין עשור לפינוי גוש קטיף - אולם דבר זה צוין כמעט אך ורק בצד שהתנגד לפינוי הגוש, בעוד בקרב תומכי הפינוי, הוא עבר בשתיקה כמעט מוחלטת. היה לנו חשוב, כאנשי שמאל, שתמכו ותומכים בפינוי גוש קטיף, לציין את המאורע, ולשמוע את מי ששילמו מחיר כבד ונאלצו להיות מפונים מבתם וממחוז חלומם. ביחד עם הרב אלישע, בנינו יום מפגש לציון עשור לפינוי, שבו נפגשנו עם אנשי גוש קטיף, הקשבנו לסיפורם ולכאבם, ושוחחנו ביחד על התובנות והלקחים מהפינוי. מהמפגש הזה נולדו עוד מספר מפגשים וקשר שנמשך בינינו לבין אנשי גוש קטיף עד היום. מהשיחה עם הרב אלישע באותו מפגש גם חרטה אצלי אמירתו שמי שבטוח באמת הפנימית שלו, אינו חושש ממפגש עם עמדות אחרות.

במפגש הזה טמון מבחינתי הרבה מהייחוד הגדול של הרב אלישע, מהדברים שלמדתי ממנו ומהדברים שבעיני כל כך חשוב שכולנו נמשיך ללמוד ממנו. קודם כל היכולת המיוחדת שלו ליצור גשר וחיבור - דרך אישיותו והחום שהקרין אל כל מי שפגש (החיוך, לחיצת היד, החיבוק החזק), ודרך משנתו ודרכו. בלב המפגש שקיימנו עמדה התובנה כי הסכנה לחברה בישראל אינה טמונה במחלוקות השונות שקיימות בתוכה, אלא במקומות שבהם מחלוקות אלה הופכות לחומות של ניכור, זרות ושנאה. החשיבות הגדולה בכך, שגם מי שתמך בפינוי גוש קטיף, כמונו, צריך להבין את הכאב והמשמעות של החלטה הזאת עבור מי שפוננו מבתם וממפעל חייהם, ושגבול האמפתיה והשותפות לא צריך לעבור היכן

שעוברים הקווים הפוליטיים. הגשר והחיבור האלה, גם עומדים בלב המפעל שדרכו פגשתי את הרב אלישע ושאותו ליווה לכל אורך הדרך, מקום-מוצאת הקבוצות והקהילות המשימתיות בישראל. שותפות של תנועות חברתיות של קהילות משימתיות משלל גווי החברה הישראלית והקשת הפוליטית-גרעינים תורניים, קהילות של יוצאי אתיופיה, יהודים הרריים, דרוזים, בעלי תשובה, "התנועות הכחולות" ועוד. תנועות עם עמדות פוליטיות שונות, אך שותפות במחויבות ובעשייה למען חברה ישראלית טובה יותר וצודקת יותר.

למדתי מהרב אלישע את מה שאפשר ללמוד וליצור רק עם מי שנמצא במקום אחר משלי-האתגר הציוני לא היה ליצור חיבור ושותפות עם הדומים לך, אלא ליצור בית לעם היהודי, על מגוון הזרמים והעמדות שהוא מכיל בתוכו. בית שיהיה חברת מופת ויהיה עסוק בתיקון מתמיד-תיקון שיוצא מתיקון המידות של היחיד אל תיקון החברה והעולם. להצליח וליצור מתוך ברית הגורל הקיימת בינינו, ברית ייעוד חדשה. ברית שבאה דווקא מתוך השותפות בין השונים, והאמת המשותפת שניתן לגלות וליצור מתוך החיבור הזה.

בימים אלו, ימי מגיפת הקורונה, נדמה לי שהדרך הזאת, חשובה מתמיד. הרוחות המנשבות מסביבנו בימים אלו הן רוחות דור הפלגה - רוחות של הפרדה וניכור בין חלקיה השונים של החברה בישראל. לפתחנו מוטל האתגר הגדול של חידוש השותפות הציונית, הסולידריות החברתית בינינו, היכולת לעמוד ביחד אל מול האתגרים השונים, מבלי לטשטש את המחלוקות ואת ההבדלים אלא מתוך חיפוש משותף של האמת המשותפת, ומתוך מחויבות משותפת לגורלו של העם היהודי ולהמשך הבנייה והיצירה של החברה בישראל.

הרב אלישע היה איש של ענווה גדולה ואמת גדולה, ובכוחן של שתי מידות אלו הוא הטביע בי, ונדמה לי שבכל מי שפגש, חותם שותר עמנו. הוא חסר מאוד בימים אלו ועלינו מוטלת המשימה להמשיך את המפעל שבו התחיל.

יאיר רביב הוא חבר בצוות המרכז של תנועת הבורגים של "המחנות העולים"

חיבור מתוך עין טובה

עין טובה

לימוד מתורתו של הרב אלישע זצ"ל

הרב ליאור לביא (חתן הרב אלישע זצ"ל)

פתיחה:

כולנו חיים בתוך אקלים חברתי מסוים. אנו מכירים מקרוב את החוויה התרבותית-תקשורתית של מאמרים ותגובות, מערכות אדירות של ידיעות וחדשות וטוקבקים בצד. האקלים הזה מייצר אוירה ביקורתית, מהירות שפיטה, פזיזות תגובה וחוסר עניין משווע בביור העובדות לאשורן, כמו גם את הסיבות המהותיות שביסוד ההתרחשויות והתהוותן. האם עין ביקורתית זו מועילה לנו או שמא פוגעת במרקם הנפשי המהותי לנו? ביחידת לימוד זאת נבקש ללמוד, לברר ולהתחדש במידת עין טובה.

שאלות לדיון:

1. האם היה אי פעם חבר או קרוב משפחה שלא הסתדרת איתו? אילו תחושות עברו בך?
2. מה אתה חש ברגע זה כשאתה נזכר בו?
3. כיצד התמודדת עם המצב?
4. האם הסיטואציה כולה עשתה אותך טוב יותר או טוב פחות?

תלמידי אברהם אבינו

1. מסכת אבות (ה יט):

כָּל מִי שֵׁישׁ בְּיָדוֹ שְׁלֵשָׁה דְּבָרִים הֵלְלוּ, מִתְלַמְּדוֹ שֶׁל אֲבִרְהָם אָבִינוּ. וְשְׁלֵשָׁה דְּבָרִים אֲחֵרִים, מִתְלַמְּדוֹ שֶׁל בְּלָעַם הָרָשָׁע. עֵין טוֹבָה, וְרוּחַ נְמוּזָה, וְנִפְשׁ שְׂפָלָה, מִתְלַמְּדוֹ שֶׁל אֲבִרְהָם אָבִינוּ. עֵין רָעָה, וְרוּחַ גְּבוּהָה, וְנִפְשׁ רְחֵבָה, מִתְלַמְּדוֹ שֶׁל בְּלָעַם הָרָשָׁע.

שאלה לעיון:

מה ההבדל בין עין טובה לעין רעה? במה תלוי המבט?

2. אורות ישראל ד א

אֲהַבְתָּ יִשְׂרָאֵל וְהַעֲבֹדָהּ שֶׁל הַסַּנְגוּרִיאַי עַל הַכָּלָל וְעַל הַפְּרָטִים אֵינְנָה רַק עֲבֹדָה הַרְגֵשִׁית לְבָדָה, כִּי-אִם מְקַצֵּעַ גְּדוֹל בְּתוֹרָה, וְחֻקְמָה עֲמֻקָּה וְרַחֲבָה, נִבְתַּת הַעֲנָפִים, שֶׁשְׂפָלָם צוֹמְחִים וְיוֹנְקִים מִלְשֵׁד טַל אֹרֶחַ תּוֹרַת חֻסֵּד.

שאלות לדיון:

- מה קושר בין אהבה לבין סנגוריה?
- מדוע מכנה הרב קוק את הסנגוריה "עבודה"?
- מה ההבדל בין "עבודה הרגשית" לבין "חכמה עמקה ורחבה"?
- מה יסייע בידך על מנת לאהוב וללמד סנגוריה?

ישנה אהבה טבעית, והיא מביאה את האהוב ללמד זכות על הנאהב על ידו, ולפעמים אף מסתירה ממנו את פגמיו וחסרונותיו.

הרב קוק כתב בהמשך לפסקה שאנו עוסקים בה: "האהבה הגדולה שאנחנו אוהבים את אומנתנו, לא תסמא את עינינו מלבקר את כל מומיה, אבל הננו מוצאים את עצמיותה, גם אחרי הבקורת היותר חפשית, נקיה מכל מום. כולך יפה רעיתי ומום אין בך".

אהבת ישראל וסנגוריה אינם חפוי על פשעים ופגמים והתעלמות ממצבים בעייתיים. אהבת ישראל בכלל וכל אחד מישראל בפרט מבוססת על אמונה עמוקה בערכם העצמי (להרחבה עיין ב'נצח ישראל' למהר"ל פרק יא) שאינו תלוי בהתנהגות כזו או אחרת.

כך כותב הרב קוק בהמשך הפרק:

אהבת ישראל היא תולדה מהאמונה באורה האלוהי של כנסת ישראל, שהוא לה סגולה עצמית שלא תזוז ממנה בכל חליפות הזמנים [...]

הגילוי שמגלה הצדיק, האוהב את עצמיותה של האומה בכל עז חייו, את הטוב האלוהי הצפון בקרבה, פועל לטובה על האיש העוסק בסניגוריה האמיתית הזאת, רוממו מעל שפלות החיים הגסים והמוגבלים, ההולכים קדורנית בזעפם העגום.

והפעולה חוזרת באורח סגולי על כללות האומה ופרטיה, להכניס במ כח מעורר לחן ולחסד א-א, שיפלאם להם אורח לתשובה מאהבה.

3. בדרכיו - מתורת מו"ר הרב אלישע זצ"ל:

תהילתי יספרו עמ' 120-121

"התבוננות מתמדת במבט חיובי על תופעה ועל אדם, ומתוך כך ניסיון החידוש וההתפתחות, התיקון והשיפור. לא בכעס, לא במתח, לא בפזיזות ולא בכוחניות - אלא מתוך טהרת כוונות ורצון עצמי להתקדמות ראויה"

4. מסכת אבות ה, ז:

"שִׁבְעָה דְּבָרִים בְּגֵלָם וְשִׁבְעָה בְּחֻקָּם... וְאֵינוּ נִכְנָס לְתוֹךְ דְּבָרֵי חֲבֵרוֹ, וְאֵינוּ נִבְהָל (ממהר) לְהִשָּׁיב, שׁוֹאֵל פְּעֻנָּן וּמְשִׁיב פְּהֻלָּה"

שאלות לדיון:

מה הקשר בין מתינות לבין עין טובה?

תורת חיים

(סיכום ומסקנות למעשה):

אהבת ישראל - אהבת עם ישראל בכללו, ואהבת כל איש מישראל, אינה תלויה בצעידתם באורח ישר ולפי המצופה, אלא נובעת מעובדת היותם ישראל. כן שאין אהבתו תלויה אלא בכך שהוא בן, כן ישראל "בין כך ובין כך קרויים בנים"! זהו הבסיס של העין הטובה המעמיקה לראות את הטוב המהותי הנמצא בעומק אישיותו של כל אחד ואחד מישראל באשר הוא.

מבחנה של העין הטובה הוא דווקא בשעה שכל ההופעות החיצוניות הפוכות לחלוטין למהות הפנימית - בעת הירידה. אם גם בשעה זו תעמיק העין להבחין כי עדיין קיים טוב פנימי מהותי או אז יתברר כי עין טובה היא. אך אם לא תוכל להעמיק ראות את המהות הפנימית בשעת ירידה וסיבוב, לא תיקרא עין טובה אלא עין שטחית, ואולי - במקרים קיצוניים של התמקדות אך ורק בחלקי, החיצוני והשלילי, תיקרא עין רעה.

מבט בעין טובה אינו מסיים את תפקידו בעצם ההבחנה במהות הטובה הגנוזה, אלא פועל פעולה ממשית מאד. מצד אחד הוא מרומם את המתבונן מעל החיצוניות ולוקחת אותו פנימה - למחוזות של טהרה ואמונה, עדינות ורוממות. ומן הצד השני היא

פועלת גם על מי שמתבוננים עליו ומעוררת אותו לגלות את העומק המהותי שלו - שהרי יש מי שכל כך מאמין בו ומצפה להופעתו.

כדי לפתח עין טובה יש צורך במתינות. כנגד 'מהירות השפיטה' יש צורך בדרכו של החכם שאינו ממהר להשיב. הוא שואל ומברר ומשיב כהלכה. כך אפשר לפתח עין אמיתית שמגלה את העומק הקיים מאחורי הקליפות שמסתירות מבחוץ. כך צף ועולה לנגד העיניים הטוב הפנימי והמהותי.

חיבור מתוך תפילה

תפילה לעני כי יעטוף

מתוך שיעורי הרב אלישע בנושא תפילה
הרב אלישיב ברלין

בשביל לנסות להבין את נושא התפילה, ננסה להתבונן בדברי חז"ל על הפסוק: "ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו כי עקרה היא" (בראשית כה).

א"ר אליעזר: למה נמשלה תפלתן של צדיקים כעתר? לומר לך מה עתר זה מהפך את התבואה בגורן ממקום למקום אף תפלתן של צדיקים מהפכת דעתו של הקב"ה ממידת אכזריות למידת רחמנות. (סוכה יד)

הגמ' מבינה שהמילה "ויעתר", אינה רק לשון תפילה ובקשה אלא יש בה גם דימוי לכלי החקלאי הנקרא: "עתר", הוא הקלשון שבו מניפים את התבואה מעלה כדי להפריד בין האוכל ובין הפסולת על ידי הרוח. ר' אליעזר מלמד אותנו שכשם שהעתר מהפך את התבואה ממקום למקום כך תפילתן של צדיקים פועלת להפוך דעתו של מקום.

הנמשל - קשה מאוד להבנה: האם אפשר להפוך דעתו של מקום? האם הוא בשר ודם? ועוד היאך שייך להשתמש בלשון של מידת אכזריות כלפי ההנהגה האלוקית?

במדרש תנחומא (תולדות ט) הדברים מנוסחים בצורה יותר חריפה:

אברהם אשתו עקרה ויצחק אשתו עקרה, ולמה נתעקרו האמהות? א"ר לוי בשם רבי שילא דכפר תמרתא ורבי חלבו בשם ר' יוחנן: שהיה הקדוש ברוך הוא מתאוה לתפלתם, אמר הקב"ה עשירות הן נאות הן אם אני נותן להם בנים אינן מתפללות לפני.

רבינו בחיי מסביר שמקור דברי המדרש הוא סדר הפסוק כפי שהובא לעיל. היה אפשר לכתוב: "ותהי רבקה עקרה ויעתר יצחק לה". אבל הכתוב הקדים התפילה שהיא העיקר והסיבה הראשונה שבשבילה בא העקרות לרבקה אמנו.

בהבנה השטחית שלנו, התפילה היא אמצעי למלא את החיסרון אך על פי המדרש, הקב"ה רוצה בתפילתם של צדיקים ולכן הוא יוצר חיסרון, סבל וייסורים. כיצד ניתן להבין הנהגה זו? על פניו זה עלול להתפרש כמידת אכזריות?

ננסה לברר מדוע כל כך חשוב לקב"ה שהצדיקים יתפללו?

כח התפילה הוא אחד הכוחות הגדולים שקיים בנו כאומה. על פי החת"ם סופר (חידושים יבמות ס"ד) עיקר מגמתה של התפילה אינה להפוך את דעתו של מקום, אלא לחולל שינוי בנפשו של המתפלל. ישנו צורך לעשות בנפש המתפלל בדיוק את אותה פעולה חקלאית של סינון וניקוי הגרעין מתוך הקליפה.

העתר מהפך את התבואה. בעקבות המפגש של התבואה עם הרוח, נוצרת הפרדה בין העיקר לטפל, בין הפסולת ובין האוכל. הקלשון יוצר שינוי בערימה והיא הופכת להיות יותר נקיה וטהורה. כך גם בנמשל: בשעה שאדם מתפלל, הוא מתרומם, מנקה ומטהר את עצמו על ידי מפגש עם הרוח. כשנוצר מהפך בנפשו של האדם אז נפרצים המחסומים ונפתחים השערים. התפילה משנה את מקומו של האדם וממילא הגזירה מתבטלת, כי במקום החדש - מראש הגזירה לא חלה.

בצד הנגלה, זה נראה כאילו מידתו של הבורא השתנתה ממידת אכזריות למידת רחמנות וכך הוא הניסוח של הגמרא, אך בפועל, עיקר השינוי מתחולל בנפשו של האדם. עיקר המאמץ של המתפלל לא צריך להיות מכוון להשיג את המבוקש אלא עליו לרצות לעבור תהליך של שינוי והזדככות וכשמשיקעים בכיוון הזה לפעמים גם רואים פירות. אם רואה האדם שתפילתו לא נענתה, מה יעשה? זוהי נקודה משמעותית שדרכה ניתן לבחון מה מניע את האדם בתפילתו.

אומרת הגמ' בברכות:

אמר רבי חמא בר חננינא: אם רואה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל, שנאמר: "קווה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקווה אל ה'". (ברכות ל"ב)

אם רואה אדם שביקש ולא נענה, מדוע עליו לחזור ולהתפלל? מדוע להמשיך לדפוק את הראש בקיר? מסביר הרב בעין אי"ה (ברכות פ"ה, עט) שתכלית התפילה אינה הציפייה שמה שביקשתי יתממש. התקווה היא אל ה' - שיוביל אותנו אל ניקיון, טהרה ושלמות ויעזור לנו לברר בתוך הנפש שלנו את האוכל מתוך הפסולת, כמו שהקלשון מסייע ביד

החקלאי. ולכן, אם רואה אדם שהתפלל לא נענה זה סימן שעדיין לא השלים את תהליך הבירור והתיקון ועל כן יחזור להוסיף ולהתפלל.

בדור שלנו היו כל מיני מצבים של תפילה אדירה, זמנים מיוחדים בהם רוב בתי ישראל התפללו והתחזקו במצוות ובמעשים טובים. היו פעמים שהבקשה והציפייה לא נתמשה. לכאורה על פי תחושות האנשים, התפילות לא נענו ולא הועילו. לדוגמא, גוש קטיף - עומק סערת הנפש, עומק התפילות היו בממדים בלתי נתפסים ומשחרב הגוש נשאלו השאלות, להיכן הלכו התפילות ומה הן הועילו. הכאב הוא כאב והמילים לא נועדו כדי להקטין אותו, אך זו עלולה להיות טעות גדולה בהבנת התפילה.

הקב"ה מתאוה לתפילתם של צדיקים פירושו שה' רוצה שצדיקים יגלו את טהרת הנפש שלהם, שיוציאו את עומק נשמתם מהכח אל הפועל. לכל מחסור וקושי יש תפקיד בקשר שבין הבורא לנברא. האדם צריך להתפלל על זה שיהיה לו כח להתמודד עם מה שה' מזמן לו, שידע להתרומם ולברר את עצמו מתוך הייסורים שבאים עליו ורק מתוך כך יש מקום לתפילה על ביטול הגזירה.

קריאת כיוון

רחוב הרב אלישע וישליצקי

הרב גבי קדוש

אלישע, זרעים וענפים שזרע בנו, ייעשו לרחובות ורחובות אלו יחברו את הערים הטבעיות ואת ערי הפיתוח לרשות רבים גדולה, מאוחדת ומחוברת, מרוממת ובעלת ענווה, כל מה שכיוון והדריך אותנו מו"ר הרב אלישע זצ"ל מאיתנו בדור של גאולה.

נא להכיר: רחוב הרב אלישע וישליצקי - שדרות. אך טבעי הדבר שאם כבר יקראו רחוב על שמו של הרב אלישע וישליצקי זצ"ל שהעיר שדרות יחד עם קרן קהילות יהיו החלוצים לכך.

רחוב על שם הרב אלישע? מה לרב אלישע ולכבוד הזה? ואם כבר לקרוא אז אולי ישיבה על שמו? בית מדרש? תלמוד תורה? מה לשמו של הרב אלישע על עמוד באמצע רחוב בעיר שדרות?

האמת, שלאיש גוש קטיף הדבר כל כך התחבר, במרחק קצר מרחוב הרב אלישע נמצאים מחנות הפליטים בעזה, בית חנון, נוצרת, הישוב נצרים והעיר עזה. רחוב זה מחבר את השכונות החדשות עם אלפי יחידות הבתים ישובי גוש קטיף ועם העיר הותיקה שדרות. אך במחשבה שניה, רחוב הרב אלישע מחבר בין שתי אהבותיו של הרב אלישע: העיר שדרות ותושבי גוש קטיף. (את האחרים גם אהב...). אנשי גוש קטיף ואנשי שדרות. יש בשלט הרחוב אמירה, התחייבות וקריאת כוון לנו להמשך דרכו של הרב

חיבור לחברי משיח

להתפלל על משיח בן יוסף שלא ימות

הרב קובי בורשטיין

כותב רבי הלל משקלוב בספר קול התור: השיטה היסודית של רבנו היה 'עוד יוסף חי'. היינו, שמשח בן יוסף חי ויחיה, ותבטל הגזירה להיהרג על ידי ארמילוס הרשע". (קול התור פ"א, ח"ו).

במסורת תלמידי הגר"א מדובר רבות על החשיבות הרבה להתפלל על משיח בן יוסף שלא ימות. מדוע ולמה אנו מתפללים על כך? אולי עדיף שאנשי מחנה יוסף ירדו מעל במת ההיסטוריה הם סיימו את תפקידם. שנה לאחר פטירתו של הרב אלישע התקיים בכנס קטיף מושב מיוחד עם תלמידיו. אחד מהם הוא דורי רמון משדרות, פעיל חברתי שהוא יחד עם חבריו פועלים שנים רבות בשדרות ואינם שייכים למחנה הדתי.

וכך אמר דורי: בנסיונותי להתחבר לתורה או לאנשים שאז חשבתי שהם מחזיקים את התורה, הרגשתי שאני חלק ממחנה שטועה, התחושה הפנימית שלי הייתה שאם התורה הזו לא מחזיקה את האותיות של החברה שאני בא ממנה, כנראה שזו תורה קטנה מידי ואין שם אפשרות להתחבר אליה. עד שפגשנו את הרב אלישע ואת תורתו שאמר לנו: 'אבא שלך הגיע בלי הורים והשתתף בבניין הארץ, הוא עושה רצון ה' והערכים שאתם מאמינים בהם הם ערכים שהם חלק מהתורה, בואו נלמד את זה יחד'. ופתאום נפתח האופק הנפשי להקשיב, אם התורה מצליחה להכיל את הדברים שחשובים לי, אז ראוי להקשיב לה. ומאז צעד אחרי צעד אפשר היה להיחשף יותר ויותר להרחיב את העולם הערכים ולדייק אותו'.

מדוע היה חשוב לרב אלישע "להתפלל על משיח בן יוסף שלא ימות"? יש רבים המגדירים את כוחם של אנשי "מחנה יוסף" כבעלי היכולת לבניין החומר. הרב אלישע העדיף לכנות את מחנה יוסף כ- "האנשים הטבעיים". אולי בסיוע המדרש טמון הסיוע להבנה זו. כדאי לשים לב להבדל בין שני מדרשים דומים המתארים את המפגש בין יהודה ליוסף, המדרש הראשון מסיים במילים אלו - "רמזו (יוסף) למנשה ורפשי חד רפש וזעת כל פלטינ אמר דין רפש מן בית אבא כיון דחמי מיליה כן שרי משתעי מילין רכיכין אדוני שאל". ואילו המדרש הממשיך אותו מציע סיום אחר - "מה עשה יוסף באותה שעה אותו עמוד של אבן שהיה יושב עליו בעט בו ועשאו גל של צרורות מיד תמה יהודה ואמר זה גבור ממני באותה שעה אחז יהודה חרבו לשולפה מתערה ואינה נשלפת לו אמר יהודה ודאי זה ירא שמים

בתחילת המאבק על גוש קטיף פנה אחד מפעילי המאבק לרב אלישע ושאל אותו - האם זהו המאבק של דגל ירושלים? "אכן כן" - ענה הרב אלישע - אבל תזכור להתפלל על משיח בן יוסף שלא ימות" מה פשר הדיאלוג הזה?

הרב קוק בהספדו על הרצל השתמש בביטוי 'משיח בן יוסף'. מתוך כך התפתחה התפיסה המבוססת על מדרשי חז"ל על היחסים בין שני המשיחים. משיח בן דוד ומשיח בן יוסף.

באופן פשוט כמו יוסף 'המשביר' לארץ מצרים גם משיח בן יוסף הוא האחראי לבנין החול ואלו יהודה ודוד המלך ומתוך כך גם משיח בן דוד מבטאים את האחריות על בנין הקודש. המדרש בבראשית רבה מתאר את המפגש בין יהודה ליוסף באופן מאוד עוצמתי: "אמר רבי יוחנן בשעה שתפס יוסף הצדיק את בנימין ואמר להם לאחיו האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד אמר לו יהודה בנימין את תפוס ושלוש בבית אבא מיד כעס יהודה ושאג בקול גדול והלך קולו ד' מאות פרסה עד ששמע חושים בן דן וקפץ מארץ כנען ובא אצל יהודה ושאגו שניהם ובקשה ארץ מצרים ליהפך עליהם... אמר רבי יהושע בן לוי אף אחיו כיון שראו יהודה שכעס אף הם נתמלאו חמה ובעטו בארץ ועשו אותה תלמים תלמים... כיון שראה יוסף סימנין של יהודה מיד נודעזע ונבהל אמר אוי לי שמא יהרגני ומה הן סימנין שהיו בו ביהודה של בית שילו אמרו שני שילטונין זולגות דם ויש אומרים כמין שליטי הגבורים וחמשה לבושים היה לובש נימה אחת היתה לו בלבו כיון שהיה כועס קורע את כולם"

מה מבקש המדרש ללמדנו בתיאור זה? המחלוקת בין יהודה ויוסף היא בירור נוקב על הזהות היהודית והלאומית של עם ישראל. אי אפשר לנפנף בסיסמאות חלולות של אחדות ואהבה ולטשטש את המחלוקת האמיתית בין שני המחנות. מתנהלת כאן מלחמת תרבות. מהי הדרך לנצח במלחמה זו? הגמרא במסכת סוכה מזכירה את האפשרות שמשח בן יוסף ימות: 'וספדה הארץ משפחות משפחות...'. - ...הא הספידא מאי עבידתיה? פליגי בה רבי דוסא ורבנן. חד אמר: על משיח בן יוסף שנהרג" (סוכה נב ע"א).

אם כך מה עושים אנשי 'מחנה יהודה' האם טוב להם שמחנה יוסף מתפרק והם נשארים לבדם? אולי הקודש כבר איננו זקוק לאנשי החול והוא יכול להוביל לבדו את תהליך הגאולה?

הוא לכך נאמר (קהלת ז) "החכמה תעוז לחכם". מה השינוי שעובר על יהודה במהלך המפגש עם יוסף? לפי המדרש הראשון הוא מרגיש שיוסף שייך ל"בית אבא". לפי המדרש השני יהודה מגלה (אולי להפתעתו הרבה) שגם ביוסף יש יראת שמיים. מתוך כך החרב

חיבור לקהילה

בסוד היחיד והיחד בחבלי משיח

דורי רמון - קיבוץ עירוני שדרות

איננה נשלפת והמפגש הופך מהתנגשות כוחנית לשיח של "מילין רכיכין". ואתה הלומד האם גם אתה מתפלל על משיח בן יוסף שלא ימות? מהי המשמעות של תפילה זו בשבילך?

זולתך השונה ממך. זולתך יראה בך השלמה רצויה לחסרונותיו.

ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום: שלום - כל הכוחות בשיאם החיובי ובהרמוניה. ואף על פי שהכוחות רחוקים משיא עוצמתם איכותם וטהרתם, וגם על ההרמוניה עוד יש מה לעבוד, כיוון שזו מגמתך ועליה אתה מתאמץ, תזכה כבר עתה לחסות בצילו של מעין שלום.

במגרש האימונים הקהילתי בחבלי משיח, מתקיימים התנאים האלוקיים כפי שמובאים בנבואה: "וְנִתְּהִי הָאָמֶת נְעֻדָּתָהּ...." (ישעיהו נט, טו) ומפותחים ע"י חז"ל, מאי ותהי האמת נעדרת אמרי דבי רב: מלמד שנעשית עדרים עדרים והולכת לה". (סנהדרין צ"ז).

ואכן אנו רואים וחווים. רואים את המורכבות וחווים את הסיבוכים, בעוז, יום יום, ברמה המקומית וגם בזו הלאומית. כאשר הרב פעל פעולתו בעולם, היה לימוד, שיטתי ועמוק, תורה, משנה וגמרא, ראשונים ואחרונים. היתה התייעצות על מקרים סבוכים ועדינים, ניתנו תשובות ברורות, מדויקות, קשובות.

קהילתיות בחבלי משיח, זה מקצוע בתורה! יש להקשיב ולקרוא, לפתח ולסדר, להמשיך ולשמש את תורת הקהילות המיוחדת אותה השאיר לנו מורנו ורבינו, הרב אלישע.

יש להציף אל רבותינו שאלות, לאפשר להם לדלות ולהשקות אותנו. מחכים אנו מלאי צמא וקשב, לראות שמשו של מי תזרח ותגאל את תורת הקהילות בחבלי משיח, לא אלמן ישראל.

ובעיקר להבין, שיד מכוונת, מזמנת את הכוחות, המשימות והסיבוכיות הכרוכה בהם, לזירה ובעיתוי המתאים.

ואנחנו לא נותר לנו אלא: ללמוד תורה מרבותינו ובחבורות. לעבוד עבודת הנפש בתפילה ובעבודת המידות, בחבורות.

להיות מסורים למשימותינו האמיתיות, בחבורות. ולהתקהל בקהילות.

"שְׁמַעוֹן הַצַּדִּיק הָיָה מְשִׁיחֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָּה. הוּא הָיָה אוֹמֵר, עַל שְׁלֵשָׁה דְּבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד, עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוּדָה וְעַל גְּמִילוּת הַחַסְדִּים" (פרקי אבות - פרק א משנה ב)

מהרב אלישע שמענו מעין הסבר זה: **על התורה** - עקרונות הנצח, הסרגל המוחלט, המתגלה לנו דרך מסורת הדורות ועמל התורה.

ועל העבודה - עבודה שבלב, עבודת הנפש והמידות ובראשן הענווה.

ועל גמילות חסדים - המשימות והמעשים השואפים לרומם המציאות אל תעודתה.

מרחב עבודה חשוב יש לו לאדם העברי, לשרת בהם את קונו: הקהילה. ואותה יש להעמיד על שלושה הדברים.

גמ"ח - מימוש פיזי בסיסי של התיישבות יהודית בארץ ישראל, חיים פיזיים של משפחות, ציבור וישוב.

עבודה - יכולת להתאמן ולהגשים חיבורים בין יחידים ויחודיותם ובניית יחד מורכב ומשוכלל.

תורה - חיבור לתורה על שלל אותיותיה (אותיותיה) עומקיה ורבידיה, דרך לימוד וברור משותפים ולעיתים נוקבים ביותר. עם ישראל וארץ ישראל נשמה אחת בגופים מחולקים. במצב השלם, כל איש בנחלת בית אביו ושבטו. בימינו, כל איש בביתו בקרב קהילתו, ביישובו. במצב הביניים בו חוזר עם ישראל אל ארצו ונחלתו, מתאמן בסדרי חיים של ממלכה, הישוב והקהילה, מהווים אורגניזם בעל יעוד ומשימות הנובעות מיעוד זה. בשל המקרה, התכנסו במקום אחד, שלל יחידים, כוחות, קולות, מערכי נפשות, דעות ויכולות.

לא זכו - חלילה - אש אוכלתם.

זכו - מתקיימת במ ברכת כהנים אליבא דרבי אלישע וישליצקי צ"צ"אל (זכר צדיק ואהוב לברכה).

יְבָרְכָה ה' וְיִשְׁמְרֶהּ: ישמרך - יזמן לך את משימותיך הראויות לך, מתוך עיסוק בהם תהיה נשמר (כיבוד הורים רבי טרפון).

יָאֵר ה' פְּנֵי אֱלֹהֵי וְיִחַן: יחונך - יתן בך חן, מילוי משימותיך והשמעת קולך היחודי, תמצא חן בעיני

חיבור לגאולה

אשרי כל חוכי לו - על נפש המחכה לקץ

הרב חן חלמיש

האלוקית מזהיר הנביא את האדם לבל יתיימש ולא ישעבד את המציאות לקוצר הראות האנושית אלא עליו להיפתח לאופק הרחב של הופעת הקץ בדבר ד', ומתוך אמונה וענוה - לא להיחלש!

לחכות ולא להמתין

מה על האדם לעשות נוכח הפער בין התחושה לבין האמת, בין חווית ההתמהמהות של הקץ לבין הקביעה הנבואית שאין הוא מאחר כלל? בין זה לזה מתבטא הנביא בביטוי מפתח שהבנתו בידי האדם משמעותית מאד: חכה לו! "אם יתמהמה חכה לו כי בוא יבוא לא יאחר". האם כל מה שנותר לנו לעשות, או בעצם לא לעשות, הוא להמתין? האם יש כאן קריאה אלוקית נבואית לנקוט בעמדה פאסיבית ולהניח לקב"ה לסדר את העניינים על פי תכניתו הקבועה מראש? המפתח להבנת הפועל לחכות בהקשר זה נמצא בסוגיית הגמ' בסנהדרין (צז:): וכי מאחר שאנו מחכים והוא מחכה, מי מעכב? מדת הדין מעכבת. וכי מאחר שמדת הדין מעכבת, אנו למה מחכין? לקבל שכר, שנאמר 'אשרי כל חוכי לו'.

אם הגמ' משווה בין הקב"ה שמחכה לנו המחכים עלינו ללמוד מהשוואה זו שהמושג "לחכות" בהקשר האלוקי הוא לעשות הכל על מנת שהדבר יגיע. וככל שאדם הולך בדרכיו של הקב"ה גם הוא יבקש לעשות הכל לקירוב הגאולה. נסיר ממושגי הקץ את ההמתנה הפאסיבית, נחדש את מבטנו וכוחותינו בציפייה נפשית תוך כדי עשייה בכל התחומים. לחכות פירושו להתגעגע ולצפות, להיות דרוך ומוכן לעשות כל מה שצריך. וכעת מובן, 'ומאחר שאנו מחכים והוא מחכה, מי מעכב?' אם גם אנחנו מצפים ועושים הכל על מנת שתופיע הגאולה, והקב"ה מחכה גם הוא ומוביל את המציאות לקראת הגאולה, מה מעכב את הגאולה מלהופיע?

לנסות להיות ראויים

הגמ' משיבה כי 'מידת הדין מעכבת'. מה פירושם של דברים, האם הכוונה למערכת ה"טבלאות המוכרות" היודעות להצביע כביכול על המעכבים הגורמים למידת הדין לקטרג? האם אדם יכול לחשבן מאזני אחרים ומעשייהם ולהגדיר מי ראוי לגאולה או בשל מי היא מתעכבת?! האם יודע אדם מהי תכנית הגאולה ומהלכיה המורכבים הגורמים לעיכובה בעיניו? יעמיד כל אדם את עצמו מול הראי וילמד דברים אלו לעצמו ויחפש כיצד הוא יכול לתקן ומה הוא יכול להוסיף, או אז יאפשר למידת הרחמים לתפוס יותר מקום ומידת הדין שוב לא תעכב.

בדברים הבאים נבקש להצטרף ללימוד משותף עם הרב אלישע זצ"ל מתוך ספרו "לחיות בעקב" (מאמר ראשון) שיעמיק את לבנו ומבטנו בתקופה מורכבת של מגפת הקורונה ואולי מתוך כך נגדל ונשכיל להבין במה וכיצד נגלה משהו מתוך מעשיו של הקב"ה איתנו בתקופה מיוחדת זו. האם נתפלל רק להחזיר עטרה ליושנה? לשוב לאותן מחוזות נפשיים ורוחניים שהיינו בהם ערב המגפה? האם לחינם עוברים עלינו כל הדברים הקשים הללו?

עוד חזון למועד

הנביא חבקוק מתנבא בשם ד': 'כי עוד חזון למועד יִפְתַּח לְקִיץ וְלֹא יִגְבַּח אִם יִתְמַקְּמָה חִכָּה לִּי בֹא יָבֵא לֹא יֵאָחֵר'. כמה רצה האדם שהנביא יבשר לו על הקלות, קיצורי דרך, דילוגי קצים וקפיצות במסלול - אך לא זאת בפי הנביא אלא "עוד חזון למועד", עתיד לחלוף זמן רב עד שיצא החזון בשלמותו אל הפועל.

חזון שלא מאכזב

הנביא לא מנמיך את הרף ואינו מתאים את נבואתו לציפיות הציבור באמצעות סיפוק אשליות שוא. דוקא בשעה שהחיפוש אחר תשובה ברורה לגבי העתיד, יש להביט במציאות באופן ישר וטהור ללא כחל ושרק עם כל הקושי שבדבר.

אמירת האמת ביחס למועד הגאולה אינה באה לרפות ידיים אלא להכין ולגדל אותנו, לכן מוסיף הנביא: "ולא יכזב!" בוא תבוא! הנביא מבקש מאיתנו לחיות את המורכבות של התפיסה הנבואית. הראייה והציפייה האנושית היא לקבל תשובות ברורות אך הנבואה מבררת את מגמות התכנית האלוקית והשלכותיה על חיי העם והאדם. הבנת הנבואה באופן זה תמקד את העיסוק באחריותנו ומשימתנו.

מתמהמה אך לא מאחר

הנביא משתמש בשני מושגים סותרים: "אם יתמהמה חכה לו... לא יאחר". הלא אם הוא מתמהמה הרי הוא מאחר, כיצד אפשר להתמהמה אך לא לאחר בזמנית?! יתכן כי מבחינת הציפיות האנושיות הגאולה היתה צריכה כבר להגיע, הפתרון לכל הבעיות היה צריך להופיע בקרוב ממש, הוא חש כי הגאולה מתמהמהת ומאחרת. אולם הנביא אומר כי התכנית האלוקית פועלת לאור קנה מידה מוחלט ומבקשת תיקון וטוב לכל העולם באמת, ולא על פי מבט אנושי צר המבקש להיחלץ מצרותיו. על פי התכנית האלוקית אין שום איחור באמת. הכל פועל לפי התכנית. מפאת הפער בין התחושה האנושית של התמהמהות לבין דיוק התוכנית

למה לחכות ולמה?

אם מידת הדין מעכבת, לשם מה לחכות? משיבה הגמ': לקבל שכר שנאמר 'אשרי כל חוכי לו' מי שחפץ בגאולה יסתפק בשכר על הציפיה אליה! התשובה לכך נמצאת בפסוק שמביאה הגמ'. השכר הוא "אשרי כל חוכי לו". השכר האמיתי הוא היכולת להיות מחכה לו. כשאדם אינו נוטל את חייו בתוך גדר הפרטיות שלו, והכוח האנושי של כל אחד אינו מתנכר לחלקו ולאחריותו במכלול התוכנית האלוקית הוא נעשה פתוח

חיבורים של אחריות

להגיע רחוק

נועם ושירה ונגרוב

קשיים הוא מתמודד, עוֹדֵד אוֹתוֹ וְהַתְּעֵבֵן כְּמַעַט מִדֵּי יוֹם: "כִּיצַד אַתָּה מִתְקַדֵּם בְּלִמּוּד לְמַבְחָן?" או: "עוֹד לֹא סִיַּמְתָּ אֶת שְׁעוֹרֵי הַבֵּית? תִּרְצֶה לְשׂוֹסֵי אוֹתָם יַחַד?" רק בְּכַתֵּה י' הִחַל אֶפְרַיִם לְשִׁים לֵב לְשִׁפּוֹר, וְלִקְרֹאת סוּף הַשָּׁנָה, כְּשֶׁנֶּעְרַךְ מִבְּחָן מְסַכֵּם בְּגִמְרָא. קָבְלוּ אֶפְרַיִם וְאֶלְיָשֵׁעַ אֶת הַצִּיּוֹן הַגְּבוּהַ בְּיוֹתֵר בְּכַתֵּה. בְּקֶרֶךְ אֶחָד נִגַּשׁ הָרַב שְׁמוּאֵל, מְחַנֵּךְ הַכֵּתֵה, אֶל אֶלְיָשֵׁעַ וְאֶפְרַיִם שֶׁלְּמַדוּ יַחַד בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ וְאָמַר: "אֶלְיָשֵׁעַ, אֶפְרַיִם, הִחַלְתִּי שֶׁשְׂדִיף לְפָרֵק אֶת הַחֲבָרוֹתָא שְׁלָכֶם." "לְמָה?!" הִדְרָעַק אֶפְרַיִם, וְהָרַב שְׁמוּאֵל הִסְבִּיר בְּנִחְתִּ: "שְׁנֵיכֶם לומדים יפה כל כך. חשבתי שאם כל אחד מכם ילמד בחברותא עם אחד התלמידים שקשה להם, גם הם יוכלו להגיע רחוק!" (מתוך: "איש פשוט מירושלים" הספר החדש בסדרת "גדולי האומה לילדי ישראל" בהוצאת 'דברי שיר' שיראה אור בקרוב.)

"מה אני עושה פה?!" מְלַמֵּל אֶפְרַיִם שׁוֹב וְשׁוֹב. "מדוע שמעתי בקול המורה שמעון ובאתי ללמד כאן? הרי זה ברור כְּשֶׁמֶשׁ שְׁאֵחָד כְּמוֹנִי, שְׁהַגִּיעַ מִיִּשׁוֹב שֶׁל עוֹלָיִם הַדְּשִׁים, לֹא יִחְזִיק מִעֲמַד בְּמִקּוֹם רְצִינִי כְּמוֹ הַמִּדְרָשִׁי!" זֶה הָיָה הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן לְלִמּוּדִים, וְאֶפְרַיִם, שֶׁזֶה עֵתָה הַתְּחִיל כֵּתֵה ט' בְּמִדְרָשׁוֹ נִעַם, הִרְגִישׁ אוֹבֵד עֲצוֹת. "מדוע אינך בבית המדרש?" שָׁאַל אֶחָד מִן הַמּוֹרִים אֶת אֶפְרַיִם כְּאִשֶׁר עָבַר בְּקֶרֶת הַבְּדָרִים וְרָאָה אוֹתוֹ מִקְּפֹל אֶת הַמַּצְעִים וּמְנִיחַ אוֹתָם עַל מִשְׁתּוֹ. אֶפְרַיִם עָנָה בְּבִטְחוֹן: "כְּתוּב שְׁבִשְׁעוֹת הַבֶּקֶר יֵשׁ סִדָּר, אִזְ הִנֵּה, אֲנִי מְסַדֵּר אֶת הַחֲדָרִים!" הַמּוֹרֵה חִיָּךְ: "סִדָּר – הַכֹּנֵה לְסִדָּר לְמוֹד גְּמָרָא. עֲלִיךָ לְגַשֵּׁת לְבֵית הַמִּדְרָשׁ. אֶפְרַיִם הִנְבֹּךְ הַשִּׁיב: "בְּאֵמֶת לֹא הִבְנֵיתִי לְמָה צָרוֹךְ שְׁעִתִּים בְּשֶׁבִיל לְסִדָּר אֶת הַחֲדָרִים... הוא צָעַד לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, הִתְיַשֵּׁב וּפְתַח סֹפֵר גְּמָרָא. פְּעַם אַחַר פְּעַם נָסָה לְקַרֵּא אֶת הַמַּלְיָם, אֲךָ לֹא הִבִּין דְּבָר.

חֲלָפוּ כְּמָה יָמִים וְלֹא נִרְאָה שׁוֹם שְׁפּוֹר. שְׁעוֹרֵי הַבֵּית נֶעְרַמוּ וְאֶפְרַיִם חָשׁ חֶסֶר אוֹנִים. "זֶהוּ זֶה. אֲנִי עוֹזֵב אֶת הַמִּדְרָשִׁי!" גְּמַלָּה בְּלָבוֹ הִתְחַלְטָה. הוא שָׁב לְחֲדָרוֹ וְהִחַל לְאָרֵז אֶת הַפְּצִיּוֹ הַמּוֹעֲטִים. בְּצִאתוֹ מִן הַחֲדָר, כְּשֶׁהִתִּיק עַל גְּבוֹ, נִתְקַל אֶפְרַיִם בְּאֶחָד מִבְּנֵי כִתְתּוֹ, אֶלְיָשֵׁעַ וְיִשְׁלִיזְקִי שְׁמוֹ. אֶלְיָשֵׁעַ שָׁאַל בְּפִשְׁטוֹת: "לָאן?" "אֲנִי עוֹזֵב. אֵינִי מֵתְאִים לָכָאן. לְהִתְרַאוֹת!"

"מה זאת אומרת 'לא מתאים'?" שָׁאַל אֶלְיָשֵׁעַ, וְאֶפְרַיִם מָצָא אֶת עֲצָמוֹ מְסֹפֵר לְאֶלְיָשֵׁעַ עַד כְּמָה קָשִׁים לוֹ הַלְּמוּדִים. הוא סֹפֵר בְּכָאֵב כִּי אֵינוֹ מִבִּין דְּבָר מִמָּה שֶׁהַמּוֹרִים מְלַמְּדִים בְּכָל הַמְקַצְוֹת בְּכָל. אֶלְיָשֵׁעַ הִקְשִׁיב, וְכִשְׁסִיֵּם אֶפְרַיִם לְדַבֵּר הוא אָמַר לוֹ: "אֶפְרַיִם, הוֹרֵד אֶת הַתִּיק מִהַגֵּב. אַתָּה נִשְׁאַר כָּאן. וּמֵהַיּוֹם אַתָּה הַחֲבָרוֹתָא שְׁלִי וְאַנְחֵנוּ לומדים יחד!"

יְכָר הָיָה. מֵאוֹתוֹ יוֹם יָשׁוּבוּ אֶלְיָשֵׁעַ וְאֶפְרַיִם זֶה לְצַד זֶה בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ וְלִמְדוּ יַחַד כְּמָה שְׁעוֹת מִדֵּי יוֹם. לְקִרְאָת מִבְּחָנִים בְּפִיזִיקָה וּבְמִתְמַטִּיקָה קָבְעוּ הַשְּׁנַיִם לְלַמֵּד זֶה עִם זֶה, וְגַם אֶת שְׁעוֹנֵי הַבֵּית בְּאַנְגְלִית הַכִּינוּ יַחַד. בְּתַחֲלֵת הַשָּׁנָה הָיוּ צִיּוּנֵי שֶׁל אֶפְרַיִם נְמוֹכִים מְאֹד, אֲךָ אֶלְיָשֵׁעַ לֹא נָתַן לוֹ לְהִתְיַאֵשׁ. שְׁנָה קָשָׁה מְאֹד עָבְרָה עַל אֶפְרַיִם, וְאֶלְיָשֵׁעַ, שִׁדְעַ עִם אֵילוֹ

